

ЛАТИНСЬКА АМЕРИКА ТА КАРИБЬСЬКИЙ БАСЕЙН:

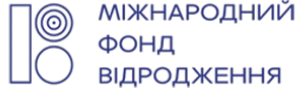

ІНТЕРЕСИ УКРАЇНИ

МІЖНАРОДНИЙ
ФОНД
ВІДРОДЖЕННЯ

ЯКИМИ МАЮТЬ БУТИ ПРІОРИТЕТИ УКРАЇНИ В РЕГІОНІ ЛАТИНСЬКОЇ АМЕРИКИ ТА КАРИБЬСЬКОГО БАСЕЙНУ?

Аналітична записка програми "Світ" Ради зовнішньої політики "Українська призма" в рамках проекту Інституційного розвитку аналітичних центрів за підтримки Посольства Швеції в Україні, Ініціативи відкритого суспільства для Європи (OSIFE) та Міжнародного фонду «Відродження».

Автор:

Наталія Шевченко, програма Європейських студій Ради зовнішньої політики "Українська призма", кандидат історичних наук, доцент КНУ імені Тараса Шевченка

© Рада зовнішньої політики "Українська призма", 2020
www.prismua.org

ЗМІСТ

4	ВСТУП
7	ПОТОЧНИЙ ПІДХІД ДО ПОБУДОВИ ЗОВНІШНЬОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ В ЛАКБ
12	ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ФОРМУВАННЯ ЗОВНІШНЬОПОЛІТИЧНОГО КУРСУ УКРАЇНИ В ЛАКБ
16	КЛЮЧОВІ ІНТЕРЕСИ УКРАЇНИ ЩОДО ЛАКБ
20	РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ПОБУДОВИ ВІДНОСИН УКРАЇНИ С КРАЇНАМИ В РЕГІОНІ

ВСТУП

Вітчизняна дипломатія нині стоїть перед серйозним «викликом»: оновлення концепції зовнішньої політики України, виходячи із сучасних світових політичних та економічних реалій та враховуючи потреби боротьби із агресією Російської Федерації. Попри беззаперечність нашого євроатлантичного курсу, все ж маємо розуміти, що окрім політичного інтересу, який лежить в Європі, маємо подбати і про наші економічні інтереси, які лежать у т. ч. і в регіоні ЛАКБ. Нині розробникам зовнішньополітичної стратегії України варто уважно оцінити людський, ресурсний та геополітичний потенціал цього регіону.

Латинська Америка та Карибський басейн - це регіон, який динамічно розвивається. Сукупний ВВП регіону - близько 9 трлн дол. США, що становить більше половини економіки Євросоюзу та понад 8% загальносвітового ВВП. Регіон в цілому, порівняно легко вийшов із світової кризи 2008 року, а низка країн навіть змогла наростити свій ВВП (приміром, ВВП Мексики за 2008 - 2012 рр. зріс на 3%, а Аргентини та Бразилії - на 47%). Регіон має багатий ресурсний та людський потенціал, зокрема, молоду структуру населення (приміром, підлітки і молодь до 39 років нині складає понад 260,3 млн осіб, що становить більше 1/3 населення регіону).

З початку нинішнього тисячоліття в ЛАКБ, на відміну від інших частин світу із дещо схожими економічними процесами, спостерігається

скорочення розриву між заможним та бідним населенням. Регіон має 40% світових запасів міді, 25% запасів залізної руди, понад 70% світових запасів літію, який є найнеобхіднішим різновидом енергетичних джерел. Останнім часом, зміцнюють свої позиції у економіці регіону т. зв. «мультилатинос» (або «транслатинос») - місцеві інтернаціональні компанії. Нині вони представлені, зокрема, потужними цементними, продовольчими та ін. компаніями, які виходять на ринки ЄС. У фінансовому секторі теж відбуваються серйозні зміни: історичне домінування в ньому іноземних банків поступово зменшується за рахунок нарощування потенціалу фінансових компаній із місцевим капіталом.

Важливо усвідомлювати боротьбу за регіональне лідерство Бразилії, Аргентини, Мексики; їхню приналежність до (G-20) та прагнення зміцнити свої позиції на глобальному рівні

Країни ЛАКБ у рамках ООН мають «квоту» у 2 місця у Раді Безпеки серед непостійних членів, та 33 голоси під час голосування резолюцій організації. Крім того, у регіоні розвинуті інститути регіонального співробітництва, а також формуються механізми ефективної транстихоокеанської співпраці.

Працюючи над виробленням своєї політики в ЛАКБ слід враховувати нерівномірний економічний розвиток окремих частин регіону; особливості політичного ладу окремих країн; ситуацію із правами людини (Венесуела, Куба, Нікарагуа), на що традиційно гостро реагує світове співтовариство; схильність населення до підтримки популістичних політиків та поширеність радикальних настроїв, що часом втілюється у діяльність незаконних формувань (у т. ч. партизанських рухів); непросту ситуацію із злочинністю в окремих країнах регіону; високий ступінь залученості США до регіональних процесів; наявність залежних («заморських») територій низки європейських країн (Франції, Великої Британії, Нідерландів).

Важливо усвідомлювати боротьбу за регіональне лідерство Бразилії, Аргентини, Мексики; їхню приналежність до «Великої двадцятки» (G-20) та прагнення зміцнити свої позиції на глобальному рівні, закликаючи до необхідності реформування ООН.

Серед сприятливих факторів, які дозволять Україні вибудувати довготермінову стратегію - це стабільність політичних систем більшості країн регіону упродовж останніх 30 років; наявність проукраїнського лобі із числа вихідців із України, які емігрували до регіону з кінця XIX ст., та їхніх нащадків (у «ключових» країнах Південної Америки - Аргентині та Бразилії); відсутність активних збройних конфліктів між країнами, хоча це не знімає питання про окремі територіальні суперечки (приміром, останнім часом актуалізувалися територіальні претензії Болівії до Чилі, Гватемали до Белізу, Венесуели до Гайяни). Деякі суперечки мають і позарегіональний вимір: приміром, претензії Аргентини до Великої Британії щодо Мальвінських (Фолклендських) островів; претензії Чилі та Аргентини на частину Антарктиди, які ці країни висували ще до підписання Міжнародного договору про Антарктику від 1 грудня 1959 року (ним регіон оголошується демілітаризованою зоною призначеною для наукових досліджень). Ці обставини також слід врахувати під час вироблення нашого зовнішньополітичного курсу у регіоні та гнучко реагувати на зміну ситуації.

ПОТОЧНИЙ ПІДХІД ДО ПОБУДОВИ ЗОВНІШНЬОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ В ЛАКБ

Країни ЛАКБ одними із перших визнали незалежність України у 1991 році (Аргентина - 5 грудня, Куба - 6 грудня) та встановили із дипломатичні відносини упродовж 1992-1993 років. Відтоді українсько- латиноамериканські відносини напрацювали певну договірно-правову базу.

На сьогодні у ЛАКБ діють шість **дипломатичних установ України** (посольства - в Аргентині, Бразилії, Кубі, Мексиці, Перу та Відділення Посольства України в Аргентинській Республіці в Республіці Чилі). Вони забезпечують українські інтереси у 18 іспаномовних країнах регіону, у португаломовній Бразилії, англомовній Гайані та голандомовному Сурінамі. Інтересами України у 4-х англомовних острівних державах Карибського басейну (Антигуа і Барбуді, Співдружності Багамських островів, Ямаїці та Тринідаді і Тобаго) опікується Посольство України у США. Таким чином, Україна встановила дипломатичні відносини із усіма 33-ма державами ЛАКБ, утім мережа наших посольських установ забезпечує наші інтереси у 25 із них. Натомість в Україні діють чотири посольства латиноамериканських країн (Аргентини, Бразилії, Куби та Мексики). До 2014 року більшість латиноамериканських країн були представлені через свої посольства у Москві, що обмежувало комунікацію і мало вплив на сприйняття України. З огляду на агресію РФ проти України,

деякі країни перенесли із Москви свої місії із представлення інтересів в Україні. Гватемала, Колумбія, Перу та Чилі мають свої дипломатичні місії у Польщі та Німеччині, які працюють за сумісництвом і в Україні.

Найбільш ефективно останніми роками працювали наші посольства в Аргентині та Мексиці. Їхні очільники зосереджували увагу не тільки на роботі у країні перебування, а й у країнах, де вони були акредитовані «за сумісництвом». Вагоме місце в їхній діяльності відводилося пошуку економічних ніш для української продукції, налагодженню зв'язків із представниками місцевого бізнесу, встановленню широких контактів із представниками владних еліт. Помітними є результати їхньої роботи у протидії російській пропаганді, розвінчуванню «фейків», шляхом постійних виступів та інтерв'ю місцевим ЗМІ, особистим зустрічам із громадськістю та студентами вищих навчальних закладів.

Серед тих, хто із 2016 року «утримується» під час голосування за українські резолюції незмінно присутні Аргентина, Бразилія, Мексика, Перу, де діють українські диппредставництва

Із призначенням у 2018 р. посла України у Перу (І. Тумасов) намітилася тенденція щодо нарощування експорту до цієї країни при одночасному позитивному торговому сальдо. Із виокремленням зі складу ПУ в Аргентині Відділення посольства у Чилі (2018 р.) стала помітною його самостійна діяльність, яка зосереджується на гуртуванні відносно нечисленної громади українців у цій країні, промоції культурних здобутків України та активізації економічного співробітництва між нашими країнами. Через еміграційні потоки до Південної Америки вихідців із України ще із кінця ХІХ ст. у діяльності посольств в Аргентині і Бразилії помітне місце посідає співпраця із осередками української діаспори, яка тільки у цих 2-х країнах за

приблизними даними становить 800 тис. осіб.

Загальний висновок полягає у тому, що саме завдяки невтомній діяльності наших посольств, яку часто не помічають у Києві, в ЛАКБ все ще тримається інтерес до України.

Упродовж кількох останніх років актуалізується політична складова співпраці України із державами ЛАКБ, зокрема, щодо **міжнародної підтримки України у протистоянні російській агресії**. Втім, попри зусилля з українського боку, позиції держав регіону у цьому питанні є стриманими, про що свідчать результати голосування країнами регіону щодо «українських резолюцій» в ООН упродовж 2014 - 2019 рр. За останні роки спостерігається падіння політичної підтримки України у питанні протистояння російській агресії з боку владних еліт країн регіону. Так, якщо у 2014 році резолюцію ГА ООН про територіальну цілісність України підтримали 13 країн (4 проголосували «проти», серед яких, зокрема, Куба, а 14 – «утрималися», серед них Аргентина і Бразилія), то резолюцію про «Ситуацію із правами людини в АР Крим та м. Севастополі (Україна)» у 2016 році підтримали лише 6 країн, у 2017 році – 8, у 2018 – знову 6 країн, у 2019 - 7. Резолюція «Проблема мілітаризації АР Крим та м. Севастополь і частини Чорного та Азовського морів» [2018] знайшла підтримку тільки 6 країн (4 традиційно проголосували «проти», а 17 – «утрималися»), а у 2019 році її підтримали 9 країн (3 проголосували «проти», а 16 утрималися). Для порівняння: резолюцію, висунуту Російською Федерацією щодо «боротьби із героїзацією нацизму», в якій простежуються її «ідеологічні натяки» на політичні реалії України, підтримали майже усі країни ЛАКБ, окрім Гренади та Домініки, представники яких були відсутні.

Серед тих, хто із 2016 року «утримується» під час голосування за українські резолюції незмінно присутні Аргентина, Бразилія, Мексика, Перу, де діють українські диппредставництва. Цікавий і той факт, що навіть встановлення дипломатичних відносин із країнами регіону не впливає на зміну їхнього ставлення до голосування із «українських» резолюцій в ООН. Приміром, у 2019 році Україна встановила дипвідносини із Співдружністю Домініки, Гренадою та Сент-Вінсент і Гренадінами. Дві останні держави «утрималися» під час голосування українських резолюцій в ООН, у той час як Домініка взагалі не взяла

участі у голосуванні. Утім, не усе так безнадійно: приміром, після зміни влади у Болівії восени 2019 року позиції цієї країни на міжнародній арені теж зазнали змін, вона відійшла від слідування у фарватері зовнішньої політики Росії, і, як наслідок, «утримувалася» або «не голосувала» за дві останні резолюції ООН з «українського питання».

Останніми роками новий імпульс отримала **«парламентська дипломатія»**, утім, у переважній більшості, створені депутатські групи із міжпарламентських зв'язків із країнами ЛАКБ дотепер були малоактивними. Виділялися лише «груп дружби» із Аргентиною та Бразилією завдяки діяльності їхнього голови В. Романюка, депутата ВРУ VIII скликання. Загалом, у Верховній Раді VIII скликання упродовж 2015 - 2018 років було створено 8 депутатських груп із міжпарламентських зв'язків: із Аргентиною, Бразилією, Кубою, Чилі, Мексикою, Колумбією, Парагваєм та Уругваєм.

У Верховній Раді IX скликання нині створено Депутатські групи з міжпарламентських зв'язків із Бразилією (05.12.2019) у складі 22 осіб, із Кубою (19.12.2019) у складі 50 осіб, Мексикою (19.12.2019) - 7 осіб, Чилі (10.02.2020) - 12 осіб, Аргентиною (03.03.2020) - 12 осіб. Відповідні «групи дружби» із Україною діють у парламентах низки країн ЛАКБ: Бразилії (з 2016 року), Перу (з 2017 року, діяла до розпуску конгресу восени 2019 року), Аргентині (з 2018 року), Чилі (з 2018 року) верхній палаті парламенту Парагваю (з червня 2019), у Конгресі Мексики (з лютого 2020).

Аналіз торгівельної співпраці України із країнами Латинської Америки та Карибського басейну засвідчує, що у 2014 - 2016 рр. відбулося стрімке падіння показників українського експорту до країн регіону, а у 2017 - 2018 рр. спостерігалася, загалом, позитивна динаміка нарощування експорту, яка, втім, не досягла рівня 2011 - 2013 рр.

2014 - 2016 рр. – стрімке падіння українського експорту до Латинської Америки

Торговий експорт України до країн регіону (у млн. дол.)

країна	'11	'13	'14	'15	'16	'17	'18	19
Аргентина	21	11	20	10	2	9	10	6
Бразилія	473	199	110	34	21	9	45	74
Куба	25	138	85	36	7	11	9	5
Мексика	352	129	152	118	137	129	156	129
Перу	32	26	11	10	10	22	9	22
Чилі	28	1	6	2	4	4	8	5

Table: Рада зовнішньої політики "Українська призма" • Source: Державна служба статистики України • Created with Datawrapper

За підсумками 2019 року спостерігалось нарощування торгового експорту України по відношенню до відповідного періоду 2018 року на майже 11 %, у грошовому вимірі на 29,5 млн дол., при цьому зберігається негативне торгове сальдо. Протягом попереднього року намітилося падіння експорту на донедавна традиційні ринки української продукції (Аргентина, Мексика, Куба) та зростання експорту до Бразилії, Перу, Еквадору, Нікарагуа, Суринаму. Водночас, розширилася і географія торгової співпраці (25 країн регіону у 2019 р. проти 21 країни у 2018 р.), зокрема, поновилася торгова співпраця із Багамськими островами, Колумбією, Парагваєм та Сальвадором. Ці показники свідчать про наміри диверсифікувати зовнішню торгівлю України та пошук перспективних ринків збуту.

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ФОРМУВАННЯ ЗОВНІШНЬОПОЛІТИЧНОГО КУРСУ УКРАЇНИ В ЛАКБ

Нині інтерес до ЛАКБ висловлюється загальними фразами та зумовлюється необхідністю збереження політичної підтримки у протидії російській агресії, відновлення експортного потенціалу України, пошуку нових та розширення вже існуючих ринків для збуту продукції, а також залучення іноземних інвестицій, у т.ч. і завдяки підтримці української діаспори.

Це зазначалося в Указі Президента №837/2019, виступах Президента В. Зеленського на бізнес-форумах та під час зустрічі із головою СКУ П. Гродом, виступі голови МЗС В. Пристайка перед Верховною Радою України (29.08.2019), публічних виступах та інтерв'ю нинішнього очільника Кабінету міністрів України Д. Шмигала. Утім, регіон ЛАКБ загалом, та жодна країна регіону окремо, не потрапили до розробленої Міністерством економіки України «Експортної стратегії України на 2017-2021 роки» (досі є чинною).

Останні засідання 6 спільних міжурядових комісій з питань торговельно-економічного співробітництва (українсько-аргентинська, українсько-бразильська, українсько-парагвайська, українсько-перуанська, українсько-мексиканська та українсько-чилійська) відбувалися ще у 2006 - 2013 рр., а спільна українсько-кубинська

комісія припинила свою роботу у 2010 р. за ініціативи кубинської сторони. За останні 1,5 роки інтерес до проведення бізнес-форумів із налагодження контактів між українськими та латиноамериканськими підприємцями проявляють лише у ТППУ.

На сьогодні спостерігається не лише низький рівень економічного проникнення України у регіон Латинської Америки, а й вкрай низький рівень обізнаності місцевих політичних та бізнесових еліт як щодо російської агресії, так і щодо українського потенціалу. Очевидно, позитивного образу України немає, насамперед, через відсутність артикульованої державою політики, цілей та завдань України у регіоні. Латиноамериканський вектор не розглядався як окремий напрям зовнішньої політики України упродовж останніх 5 років.

У Аналітичних доповідях до Щорічних послань 5-го президента П. Порошенка до Верховної Ради у 2015 - 2018 рр. «пріоритетними» партнерами «визначалися» то Бразилія і Куба при одночасному акценті виключно на економічній складовій співпраці із Аргентиною, Мексикою, Перу і Чилі (2015), то зазначалася як приваблива співпраця із організацією Транстихоокеанського партнерства (2016), то ні регіон загалом, ні жодна країна взагалі не згадувалися (2017 та 2018).

На сьогодні спостерігається не лише низький рівень економічного проникнення України у регіон Латинської Америки, а й вкрай низький рівень обізнаності місцевих еліт як щодо російської агресії, так і щодо українського потенціалу.

Подібна тенденція простежується і за 6-го президента В. Зеленського. У Позачерговому посланні Президента В. Зеленського до Верховної Ради (29.08.2019) немає жодної згадки ні про латиноамериканський регіон загалом, ні про окремі його країни чи регіональні організації. На засіданні Комітету у закордонних справах

Верховної Ради України (18.09.2019) очільник МЗС В. Пристайко та заступник Голови Офісу Президента України І. Жовква наголосили на важливості економічної співпраці із Чилі та Перу та запевнили, що у 2020 р. «латиноамериканський напрямок отримає свою увагу з боку Президента». Під час минулорічних виборів до ВРУ ні у програмних документах політичних партій, ні у публічних виступах політиків цьому регіону не було приділено уваги.

Просування українського інтересу у регіоні ЛАКБ залежить від діяльності відповідних Посольств. На сьогодні, на жаль, вже майже рік немає очільника в Посольстві України в Аргентині, а із січня 2013 року у Республіці Куба. Спочатку затримку із призначенням можна було розцінити як реакцію на відсутність підтримки Кубою українських резолюцій в ООН та солідарність із РФ під час голосування за них, утім, нещодавно перший крок назустріч було зроблено саме кубинською стороною із призначенням нового посла в Україну. Очевидно, нині настав час і Україні чітко окреслити, якою ми бачимо місію нашого посольства у цій країні, оскільки упродовж останніх 5 років видима діяльність посольства відсутня, як і немає реальних результатів співробітництва.

В цілому, просування українських інтересів у регіоні ЛАКБ наразі може наражатися на певні ризики та проблеми, серед яких:

Політичні. Наявність у регіоні лівих та популістських режимів (Куба, Венесуела, Нікарагуа), які, хоча і не є впливовими державами у регіональному контексті, на міжнародній арені солідаризуються із позицією РФ щодо Криму та окупації частини території України в обмін на політичну підтримку та економічну допомогу. Їхня позиція сприяє легітимізації дій РФ, а факт визнання свого часу з боку Нікарагуа та Венесуели незалежності Абхазії та Південної Осетії створив небезпечний прецедент і щодо потенційного визнання сепаратистських режимів в ОРДЛО.

Інформаційні. Регіональні інформанти проявляють слабкий інтерес до «українського питання», тому беруть інформацію від своїх позаштатних (асоційованих) співробітників у корпунктах у Москві або із інформаційних повідомлень російських новинних агентств, у т. ч.

SPUTNIK, телеканалу RT та відеоагенства RUPTLY, які мають іспаномовний, португаломовний, франкомовний та англкомовний контент, та самостійно присутні у регіональному інформпросторі та телекомунікаційних мережах. Активно співпрацює із ними, зокрема, латиноамериканський телеканал TELESUR, який веде мовлення на весь регіон Південної Америки та Карибський басейн.

Іміджеві. Російська пропаганда через свої інформресурси намагається представити нинішню ситуацію в Україні як «громадянський конфлікт». Під впливом російської пропаганди та за матеріальну винагороду на боці ОРДЛО воюють/вали вихідці із країн регіону, зокрема, Бразилії. Це не тільки, за задумом РФ, інтернаціоналізує конфлікт, але й має позначитися на наших двосторонніх відносинах із країнами регіону.

Фінансово-економічні. Через наявність у регіоні офшорних зон, для України зберігаються ризики ухиляння від податків та легалізації через ці зони «брудних грошей». Також країни регіону використовуються як притулок для українців, які тікають від відповідальності за порушення закону.

КЛЮЧОВІ ІНТЕРЕСИ УКРАЇНИ ЩОДО ЛАКБ

Країни регіону мають місткі ринки. Для України привабливим може бути експорт до країн регіону продукції авіа- та машинобудування - сільськогосподарської, важкої автомобільної, дорожньо-будівельної та електротехніки. Не варто остаточно відмовлятися і від співпраці у космічній галузі, утім, тут слід підійти реалістично до оцінки власних ресурсних можливостей.

Без сумніву, ситуація із нереалізованим спільним українсько-бразильським проектом запуску ракетносія із космодрому Алкантара, який у односторонньому порядку було денонсовано урядом Бразилії у липні 2015 року, справила вкрай негативний вплив на наш статус «космічної держави». Нещодавній успішний запуск космічного проекту компанією Space Exploration Technologies Corporation (SpaceX) Ілона Маска показав роль приватного бізнесу в освоєнні космосу. Певно, цей приклад надихатиме на реалізацію подібних проектів із залученням приватних інвестицій і у регіоні ЛАКБ. Тож, українські розробки ще можуть бути затребуваними. Тим паче, що й Бразилія не відмовляється від своїх амбіцій космічної держави.

Традиційно, має попит на ринках ЛАКБ українська сільськогосподарська та картонно-паперова продукція, добрива,

сталь, окремі електротовари. Завдяки наполегливій роботі МЕРТСГ щодо доступу українських товарів на бразильський ринок, у жовтні 2019 року Мінторг Бразилії ухвалив рішення про зменшення антидемпінгового мита щодо української продукції у п'ять разів.

Не слід забувати, що в часи радянсько-латиноамериканської «дружби» до країн регіону потрапило багато зразків радянської цивільної та військової техніки, верстатів, турбін, механізмів тощо. СРСР збудувало низку інфраструктурних об'єктів, залізниць. Деяка частина цієї техніки та устаткування вироблялася на підприємствах УРСР. Нині вона або вже вичерпала свій робочий ресурс або гостро потребує заміни комплектуючих. Отож, на часі було би вивчення потреб щодо можливого доукомплектування чи модернізації. Утім, у цьому на нас чатує небезпека недобросовісної конкуренції, коли РФ видає марки української продукції за свої. Це стосується, приміром, представлення літаків Ан-148, як виключно «російського» продукту авіабудування, користуючись тим, що за президентства В. Януковича планувалося злиття українського холдингу «Антонов» із російською Об'єднаною авіабудівною корпорацією (м. Воронеж) для проведення спільної маркетингової політики як на внутрішніх, так і на зовнішніх ринках та виробництва літака Ан-148. Росія періодично «зволікає» із постачанням окремих зношених комплектуючих, приміром, до поставлених українських літаків до Куби, про що неодноразово наголошувала кубинська сторона. Для РФ - це стратегія із дискредитації України як відповідального торгового партнера, із чим нам доведеться боротися.

Певні можливості створює співпраця у військово-технічній сфері. Україна не є помітним гравцем на регіональному ринку озброєнь, бо потужними конкурентами є Бразилія, США, Китай та останнім часом РФ. Утім, можемо знайти свою «нішу», зокрема, завдяки колишнім поставкам радянської військової техніки до окремих країн регіону. Нині вона теж потребує ремонту чи модернізації, і є можливості запропонувати українські технології.

З огляду на військову активізацію Росії у регіоні, яка не приховує своїх геополітичних інтересів, та намірів дестабілізувати ситуацію, що яскраво демонструє, зокрема, чергове загострення із 2019 року

«венесуельської кризи, важливою для України може бути і координація та обмін розвідданими із відповідними спецслужбами країн ЛАКБ. Україна збирає інформацію про новітні російські озброєння, які та використовує під час війни на Сході України, про бойовиків, які воюють на Донбасі. Ці данні можуть бути корисними для регіональних спецслужб, особливо у контексті їхньої боротьби із злочинними угрупованнями, які користуються зброєю у т. ч. і російського виробництва, та для створення бази даних військових найманців. Своєю чергою, Україна зацікавлена в отриманні інформації про канали вербування Росією бойовиків із країн ЛАКБ та їхні переміщення із тим, аби ставити питання про їх судове переслідування, як, приміром, у випадку із російським найманцем бразильського походження Рафаелем Лусваргі. Інтерес для України також становить співпраця у протидії тероризму та організованій злочинності, оскільки країни ЛАКБ напрацювали у цій сфері великий досвід. Особливо цінним для України буде вивчення механізму інтеграції колишніх бойовиків ФАРК у колумбійське суспільство відповідно до мирних домовленостей 2016 року.

Традиційно, має попит на ринках ЛАКБ українська сільськогосподарська та картонно-паперова продукція, добрива, сталь, окремі електротовари.

Україна є спостерігачем у низці регіональних міжнародних організацій ЛАКБ: Організації Американських держав (з 1994 р.), Асоціації карибських держав (з 2003 р.), Тихоокеанському Альянсі (з 2016 р.), які можуть розглядатися як інструменти для активізації співробітництва в різних форматах із державами регіону. Варто звернути увагу на Транстихоокеанське партнерство - Trans-Pacific Partnership, TPP (до складу входять Мексика, Перу, Чилі та низка тихоокеанських країн Південно-Східної Азії та Далекосхідного регіону), яке може стати для України не тільки своєрідною «точкою входу» в Латинську Америку, а й одночасно підсилити нашу присутність у Азійсько-Тихоокеанському регіоні.

РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ПОБУДОВИ ВІДНОСИН УКРАЇНИ С КРАЇНАМИ В РЕГІОНІ

Україні слід визначитися зі своїми інтересами щодо співробітництва у регіоні Латинської Америки та Карибського басейну, і на цій основі вибудовувати відповідну стратегію. Враховуючи сучасні реалії, як видається, вигідною буде стратегія, за якою Україні слід зацікавити латиноамериканські держави «прийти» в Україну, а не навпаки.

Визначаючи конкурентні переваги України у регіональному просторі ЛАКБ слід враховувати, що країни ЛАКБ поки що нечітко артикулюють свій інтерес до України, саме через слабку обізнаність про наш економічний потенціал (торгівлю та сферу послуг). Отож, нині найперше завдання полягає у тому, аби розпочати промоцію українського експортного потенціалу поза межами ЄС. Для цього слід, зокрема, відновити діалог у рамках шести міжурядових комісій з питань торговельно-економічного співробітництва із країнами ЛАКБ і, за можливості, організувати своєрідну «виставку досягнень», яка би демонструвала потенціал України у різних сферах економіки із обов'язковим запрошенням на неї представників дипустанов, акредитованих в Україні. Крім того, необхідно активізувати діалог і зустрічі між бізнесменами наших країн на усіх можливих площадках: від Ради експортерів до ТППУ на загальнонаціональному та регіональному рівнях.

Важливою конкурентною перевагою України, впізнаваним українським «брендом» в ЛАКБ є літаки корпорації «Антонов». Особливість регіону полягає у тому, що через складність рельєфу Центральної та Південної Америки (де використання залізничного чи автомобільного сполучення є проблемним) чи острівне розташування низки країн Карибського басейну, а також через значні площі деяких країн Латинської Америки ефективним транспортним та пасажирським сполученням є авіасполучення. Українські літаки АН є унікальними у цьому плані, оскільки можуть швидко перепрофільовуватися на різні типи перевезень, порівняно легкі в обслуговуванні та можуть експлуатуватися на ґрунтових аеродромах із короткою злітно-посадковою смугою.

Наших партнерів може зацікавити й інша українська високотехнологічна продукція, зокрема, громадський електротранспорт, приміром, трамваї вітчизняного виробництва.

Ще донедавна в них була зацікавлена Бразилія: як країна-«хранителька» «зелених легенів» планети, останнім часом вона активізувала свій інтерес до екологічного громадського транспорту, до того ж це диктується й економічними міркуваннями - порівняно низькою ціною на електроенергію. Утім, український електротранспорт може бути затребуваним і в інших країнах регіону, оскільки слід узяти до уваги високий ступінь урбанізації населення, характерний для Південної Америки.

Оскільки латиноамериканські країни бачать в нас, в першу чергу, торговельного партнера, то важливою є промоція українського потенціалу у сфері послуг, у тому числі освітніх, шляхом участі у спеціалізованих регіональних виставках. Приміром, країнам ЛАКБ все ще бракує кадрів в ІТ-сфері, для цього не вистачає потужностей тамтешніх технічних університетів, тож, вони зацікавлені у їхній підготовці за кордоном. Латиноамериканські держави також зацікавлені в українських послугах із транспортування великогабаритних вантажів. Вони вже «знайомі» із літаком Ан-225 «Мрія», утім, у 2018 році він встановив своєрідний рекорд: за трохи більше ніж один місяць транспортував 2 тис тон спорядження для теплоелектростанції в Болівії, що широко висвітлювалося тамтешніми ЗМІ.

У просуванні українського експорту до країн ЛАКБ можна розраховувати і на сприятливе ставлення з боку потужного регіонального лідера - США, які, як відомо, ревно ставляться до торгової експансії сюди інших країн, зокрема Китаю, РФ чи держав ЄС, утім, схоже, не розглядають Україну як потужного конкурента. Та й самі країни ЛАКБ, як видається, є прибічниками диверсифікації своїх зовнішньоекономічних контактів, аби, по-перше, зайвий раз не створювати приводи для непорозумінь зі Сполученими Штатами, по-друге, «грати» на суперечностях між імпортерами, аби отримати

Важливою конкурентною перевагою України, впізнаваним українським «брендом» в ЛАКБ є літаки корпорації «Антонов».

вигідні для себе умови. Етап односторонньої орієнтації місцевих бізнесових та політичних еліт на певну країну чи групу країн відходить у минуле, і в цьому перед Україною відкриваються нові можливості.

Серед місцевих бізнесових кіл не приховується і інтерес до можливого перенесення виробничих потужностей своїх підприємств із країн-сусідок - Польщі, Чехії та Словаччини - до України. Це продиктовано тим, що в Україні вартість виробництва продукції є нижчою. Тобто, тепер від нас залежить, чи зможемо ми надати їм сприятливі умови та гарантії для ведення бізнесу. До того ж, Україна розглядається як своєрідний «хаб» для поставок продукції на пострадянський простір та в Азію. Певні можливості для них відкриває і Угода про Асоціацію України із ЄС.

Вагомою перевагою України, яку слід використати при формуванні та реалізації нашої зовнішньополітичної та зовнішньоекономічної стратегії у ЛАКБ є наявність української діаспори. Її чисельність оцінюється у близько 800 млн осіб. Вона концентрується, в

основному, у Бразилії, Аргентині, Парагваї, значно менш чисельні групи нащадків та вихідців із України є у Перу, Еквадорі, Колумбії, Мексиці. Співпрацюючи із нашою діаспорою слід враховувати давність осілости вихідців із України. Приміром, варто використовувати різні підходи для тих, хто є прямими нащадками українців першої та другої хвилі еміграції (кін. ХІХ - перш. пол. ХХ ст.) і представниками останньої (переважно «економічної») хвилі кін. ХХ - поч. ХХІ ст. Очевидно, що у них склалися різні «образи» України: у перших - «романтично-ностальгійний», у других - скоріше «держави втрачених можливостей». Утім, під час подальшого діалогу із тими й іншими слід відходити від суто культурної тематики, яка була переважаючою у діяльності ПУ до останнього часу, а виносити на порядок денний питання про те, чи готові діаспоряни в ЛАКБ підтримати розбудову новітньої України своїм досвідом, професійними знаннями та інвестиціями, і створювати для них відповідні можливості.

Слід також узяти до уваги фактор «зміни поколінь»: нині, на жаль, у силу поважного віку, усе частіше відходять палкі організатори української діаспори, носії української національної ідентичності. Їхні нащадки значно активніше соціалізувалися у приймаючих суспільствах. Ці обставини слід врахувати, адже вони дають Україні можливості формування своєрідних «лобістських» груп, важливих для втілення нашої стратегії у регіоні.

Під час вироблення своєї політики в регіоні слід узяти до уваги, що для деякої частини латиноамериканців Андського регіону, Центральної Америки та Куби буде зрозумілим позиціонування України, як держави, яка надає (надавала) якісні освітні послуги. У радянські часи у вищих навчальних закладах УРСР, найбільші групи латиноамериканських студентів були із Куби, Перу, Нікарагуа, Еквадору, менш чисельні - із Мексики, Колумбії, Венесуели, Панами тощо. Тож, для них Україна є впізнаваною, однак, у їхній свідомості невиокремленою із колишнього радянського простору. Нині не можна зволікати із пошуком «друзів України» із числа колишніх студентів-латиноамериканців. Їх останні організовані групи завершували навчання у середині 1990-х років, відповідно їх середній вік 55-60 років. Нажаль, Україна ще не ініціювали створення Асоціації

випускників-іноземців і навіть не збирала інформацію про їх кар'єрне зростання, тож, ми ще не можемо ефективно скористатися цим дієвим інструментом «м'якої сили», яким, до слова, нині активно послуговується, Російська Федерація.